

ЛЮБОВНИЙ РОМАН

(АБО "КОХАННЯ – ПОНАД УСЕ")

Приймальня редакції одного жіночого часопису.

Головний редактор – огрядний пан, років сорока. Ясукіті Хорікава – чоловік років тридцяти, худий, особливо поряд з огрядним головним редактором, кількома словами його не опишеш. Одне можна твердо сказати: язик не повертається назвати його паном.

Головний редактор. Чи не могли б ви наступного разу написати роман для нашого часопису? Річ у тому, що останнім часом читачі стали вимогливішими й уже не вдовольняються звичайними любовними романами... Хотілося б, щоб ви написали серйозний любовний роман з глибоким розкриттям людської природи.

Ясукіті. Звичайно, напишу. Правду кажучи, я саме задумав роман для жіночого часопису.

Головний редактор. Невже? Це ж чудово! Якщо напишете, ми його широко розрекламуємо в газетах. Скажімо, хоч би так: "Сповнений невимовної краси й смутку любовний роман з-під пера пана Хорікави".

Ясукіті. "Сповнений невимовної краси й смутку"? Але ж мій роман називається: "Кохання – понад усе".

Головний редактор. Отже, він оспівує кохання? Тоді це ще краще! Відтоді, як з'явилася друком "Теорія сучасного кохання" професора Куріяґави, серця хлопців та дівчат узагалі схиляються до того, що кохання – понад усе... А ви маєте на увазі, звичайно, сучасне кохання?

Ясукіті. Це ще як сказати? Сучасний скепсис, сучасне злочинство, сучасне фарбування сивого волосся – все це справді існує. Однак лише кохання, гадаю, не змінилося від стародавніх часів Ідзанагі та Ідзанами[127].

Головний редактор. Та це лише так у теорії. Бо, скажімо, любовний трикутник – це лише один приклад сучасного кохання, хіба ні?

Ясукіті. Що, любовний трикутник? У моєму романі він також є... Може, коротко розповісти сюжет?

Головний редактор. Було б просто чудово, якби ви це зробили.

Ясукіті. Героїня – молода дружина. Чоловік – дипломат. Ясна річ, вони живуть в особняку токійського району Яманоте. Вона струнка, з витонченими манерами, волосся завжди... Цікаво, яка зачіска героїні роману до вподоби читачкам?

Головний редактор. Здається, "мімікакусі"[128].

Ясукіті. Ну що ж, зупинимося на "мімікакусі". Отже, зачіска "мімікакусі", обличчя біле, очі променисті, на губах звична... Загалом у кіно їй підійшли б ролі, які виконує Суміко Курісіма[129]. Чоловік – дипломат, юрист новітньої формації, а тому не схожий на телепнів, яких показують у новочасних трагедіях. Цей смаглявий красень у студентські роки грав у бейсбол і задля розваги іноді почитував оповідання. Молодята щасливо живуть у своєму домі в кварталі Яманоте. Інколи разом відвідують музичні концерти. І прогулюються Гіндзою[130]...

Головний редактор. До великого землетрусу[131], звичайно?

Ясукіті. Авжеж, задовго до землетрусу... Разом відвідують музичні концерти. Прогулюються Гіндзою. Або ж сидять під електричною лампою в кімнаті, обставленій по-європейському, й мовчки обмінюються

усмішками. Героїня називає цю кімнату "нашим гніздечком". На стінах висять репродукції картин Ренуара, Сезанна. Виблискує чорний рояль. Розвішує листя кокосова пальма в горщику... Все це має досить вишуканий вигляд і, як не дивно, таке житло обходиться їм дешево.

Головний редактор. Та, мабуть, такі подробиці не потрібні. Принаймні в тексті роману.

Ясукіті. Е ні, потрібні. Бо місячна платня молодого дипломата просто мізерна.

Головний редактор. Ну, то зробіть його сином аристократа. Скажімо, графа або віконта. Цікаво, чого це герцоги або маркізи начебто не вельми часто з'являються в романах?

Ясукіті. Що ж, нехай буде сином графа. В усякому разі, бажано залишити йому кімнату, обставлену по-європейському. Бо й кімнату, обставлену по-європейському, й Гіндзу, й музичні концерти я використовую у творі вперше... Однак Таеко – так звати героїню – після знайомства з музикантом Тацуо починає відчувати деякий неспокій. Тацуо кохає Таеко – героїня це відчуває інтуїтивно. І через те її неспокій наростає день за днем.

Головний редактор. А що за людина цей Тацуо?

Ясукіті. Тацуо – геніальний музикант. Його талант дорівнює сумі талантів Жана Крістофа з роману Ромен Ролана й Ноотгафта з твору Васермана. Однак через бідність або що його ніхто не визнає. Його прообразом я маю намір узяти мого приятеля-музиканта. Щоправда, мій приятель – красень, а Тацуо далеко до нього. Його обличчя – як у дикуна з Тохоку, що схожий на горилю. І тільки очі світяться геніальністю. Безперестанку випромінюють тепло, як шматок розжареного деревного вугілля. Ось такі в нього очі.

Головний редактор. Геній нам підійде.

Ясукіті. Однак Таеко не має підстав бути невдоволеною чоловіком-дипломатом. Навпаки, вона ще палкіше його любить. І чоловік їй вірить. Це само собою зрозуміло. А тому вона дедалі більше страждає.

Головний редактор. От саме таке кохання я називаю сучасним.

Ясукіті. Щодня, як тільки спалахує електричне світло, Тацуо обов'язково з'являється в кімнаті, обставленій по-європейському. Якщо чоловік дома, його відвідини не завдають прикрощів, але Тацуо приходить і тоді, коли Таеко залишається сама. Тоді їй доводиться просити його пограти на роялі. Зрештою, і при чоловікові Тацуо здебільшого сидить за роялем.

Головний редактор. І саме тоді вона закохується?

Ясукіті. Ні, вона так легко не закохується. Та от одного лютневого вечора Тацуо раптом починає грати "До Сільви" Шуберта. Пісню, що сповнена пристрасті, схожої на розбурхане полум'я. Сидячи під великим листям кокосової пальми, Таеко уважно слухає. І тоді починає відчувати, що кохає його. Водночас усвідомлює, що перед нею з'явилася солодка спокуса. Ще п'ять хвилин... Ні, якби минула хоч одна хвилина, Таеко, можливо, кинулася б в обійми Тацуо. Але тут...

Саме тоді, коли прозвучали останні акорди, в кімнату, на щастя, заходить чоловік.

Головний редактор. А що потім?

Ясукіті. А потім, всього через тиждень, кінець кінцем, не витримавши страждання, Таеко вирішує накласти на себе руки. Але вона вагітна, й тому не зважується на такий крок. Тоді ж щиро зізнається чоловікові, що

в неї закохався Тацуо. Однак, щоб не завдати болю чоловікові, не відкриває йому, що й сама кохає Тацуо.

Головний редактор. І що, тоді доходить до дуелі?

Ясукіті. Та ні, просто чоловік не пускає Тацуо в дім, коли той приходить наступного разу. Стиснувши губи, Тацуо мовчить і не спускає очей з рояля. А Таеко завмирає за дверима й ледве стримує плач... Після того не минає і двох місяців, як несподівано за урядовим призначенням чоловіка відправляють у Китай, в Ханькоу, на роботу в консульстві.

Головний редактор. І Таеко їде з ним?

Ясукіті. Звичайно, їде. Але перед від'їздом посилає Тацуо листа. "У душі я Вам співчуваю. Але нічим зарадити не можу. Нам не залишається нічого, як змиритися з долею"... Ось, власне, що вона написала. Відтоді Таеко більше ні разу не бачилася з Тацуо.

Головний редактор. І на цьому роман закінчується?

Ясукіті. Ні, це ще не кінець. І після прибуття до Ханькоу Таеко часто згадує Тацуо. Ба більше, врешті-решт вона починає думати, що насправді кохає Тацуо сильніше, ніж чоловіка. Ну що, цікаво? Таеко оточує сумовитий краєвид Ханькоу – краєвид, якого танський поет Цуй Хао описав словами: "Край чистих і прозорих рік, прекрасних сосен на їхніх берегах, духмяних прохолодних трав та какаду". І от нарешті – минув лише один рік – Таеко знову посилає листа Тацуо. "Я Вас кохала. Кохаю і зараз. Прошу Вас, пожалійте жінку, яка сама себе одурила" – ось так пише вона в ньому. Отримавши цього листа, Тацуо...

Головний редактор. Мабуть, негайно їде до Китаю.

Ясукіті. Він ніяк не може цього зробити. Бо, щоб заробити собі на прожиток, йому доводиться грати на роялі в кінотеатрі на Асакуса.

Головний редактор. А чи не здається вам, що це трохи прозаїчно?

Ясукіті. Прозаїчно, але нічого тут не вдієш. За столиком кав'ярні на околиці міста Тацуо розкриває листа від Таеко. За вікном – похмуре від дощу небо. Тацуо, наче заглибившись у себе, вдивляється у листа. Між його рядками йому привиджується кімната Таеко, обставлена по-європейському. Привиджується освітлене електричною лампочкою "наше гніздечко", що відбивається у кришці рояля...

Головний редактор. Не все у вашому сюжеті мене задовольняє, але все-таки останнім часом подібний шедевр мені не траплявся. Обов'язково напишіть.

Ясукіті. А втім, я ще хотів би додати.

Головний редактор. А що, хіба це ще не кінець?

Ясукіті. Ні, раптом Тацуо починає сміятися. І з досади вигукує: "А щоб тебе чорт побрав!"

Головний редактор. Ого, невже збожеволів?

Ясукіті. Та що ви, просто розсердився на себе за власну дурість. І було чого. Бо насправді нітрохи не кохав Таеко.

Головний редактор. Але ж тоді...

Ясукіті. Тацуо навідувався в дім Таеко тільки для того, щоб пограти на роялі. Так би мовити, закохався тільки в рояль. Бо бідолаха не мав грошей на купівлю власного.

Головний редактор. Як це так?..

Ясукіті. Однак той час, коли Тацуо мав змогу грати на роялі в кінотеатрі, був для нього щасливим. Одразу після землетрусу він стає поліцаєм. І під час акцій руху на захист конституції його добряче духопелить натовп порядних громадян Токіо. Та коли, обходячи квартал Яманоте, він іноді чує звуки рояля в якомусь будинку, то зупиняється і згадує про своє коротке щастя.

Головний редактор. Отже, ваш вистражданий роман...

Ясукіті. Та послухайте далі. Таеко й після того думає про Тацуо у своїй оселі в Ханькоу. І не лише там. Щоразу, коли чоловік-дипломат дістає нове призначення – у Шанхай, Пекін чи Тяньцзін – і вони переїжджають у новий дім, Таеко постійно згадує про нього. Звісно, вже перед землетрусом в неї є діти. Після погодків вона народжує близнят, тож тепер має їх аж четверо. До того ж, чоловік несподівано спивається. Однак Таеко, розжирівши мов свиня, все ще вважає, що лише кохання з Тацуо взаємне. Що й казати, кохання – понад усе. Інакше взагалі не вдасться стати такою щасливою, як Таеко. Або принаймні стерпіти нищості людського життя... Ну, то як вам такий роман?

Головний редактор. Хорікава-сан[132], ви це серйозно?

Ясукіті. Авжеж, серйозно. Та гляньте на сучасні любовні романи. Якщо їхня героїня не Марія, то Клеопатра, хіба ні? Але ж героїня в житті не обов'язково незаймана і так само не обов'язково розпусниця. Пошукайте серед серйозних читачок хоча б одну, яка сприйняла б подібні романи як правду. Одна річ, якщо кохання складається вдало, а зовсім інша – якщо людина, не зазнавши в ньому взаємності, вдається до самопожертви або, ще гірше, до помсти. Бо тоді вона свою самозакоханість видає за якийсь героїчний вчинок. Однак у моєму романі я нітрохи не схиляюся до того, щоб популяризувати такі погані приклади. До того ж, наприкінці я вихваляю щастя героїні.

Головний редактор. Та ви, напевне, жартуєте... В усякому разі, наш часопис не може його надрукувати.

Ясукіті. Невже? Ну, тоді його деінде надрукують. Адже в нашому широкому світі, мабуть, знайдеться хоч один жіночий часопис, готовий погодитися з моїми твердженнями.

Доказом того, що в своїх сподіваннях Ясукіті не помилився, є публікація тут цього діалогу.